

JOHAN RUDOLF THORBECKE

Thorbecke vele jaren later in '62 als minister van Binnenlandse Zaken regeringsbemoeiing met de kunst zal afwijzen met de motiverende vraag: „hoe vele talenten hebben daaraan hunne ontwikkeling te danken gehad, dat zij zichzelf moesten helpen?” dan heeft men terecht wel daarin een herinnering aan zijn eigen jeugd herkend. Maar tekenend is het voor hem en zijn tijd, dat niet de wedervraag opkwam: „hoeveel talenten zijn daaraan niet te gronde gegaan, doordat niemand hen geholpen heeft?” En even tekenend, dat hij toen blijkbaar de studiebeurzen vergeten was, die hij zelf genoten had.

Van niet minder belang dan zijn burgerlijke afkomst en zijn moeilijke jeugd is de Duitse afstamming van zijn familie, die uit Osnabrück kwam. Wel had reeds in het midden der 17de eeuw zich een lid van dit geslacht te Zwolle gevestigd in een tijd toen de vooruitstrevende Republiek zoveel meer mogelijkheden tot energie-ontplooiing bood dan het Rijk, maar zijn moeder was toch nog een Duitse en het huwelijk van zijn ouders dan ook nog te Osnabrück gesloten. Thorbecke's eerste werkzaamheid van enig belang als 16-jarige primus van de Latijnse school te Zwolle, een oratie in het Latijn, handelde over den Duitser Christian Gottlieb Heyne, typerend alweer door hem gesteld „als een uitstekend voorbeeld ter navolging, wat iemand, verstoken van hulpmiddelen door zelfvertrouwen, door gestadigen en ijverigen arbeid, uit zichzelf kan tot stand brengen”.

Wij willen het belang van Thorbecke's Hollandse studentenjaren, zomin die aan het Amsterdamse Atehnæum Illustre als die aan de Leidse Universiteit, onderschatten. De invloed in Amsterdam van D. J. van Lennep, de voorspraak die hij te Leiden van Kemper, de bescherming die hij van A. R. Falck genoot, hebben hem zeker gevormd in die zin, dat hij zich het zelfvertrouwen verwierf, dat hij in Heyne zo bewonderd had. Zijn bekroonde antwoorden op prijsvragen, niet minder dan drie zelfs, over klassiek-literair-filosofische onderwerpen zijn er het bewijs van. Maar het is niet minder waar, dat men in die academische verhandelingen over Cicero's *Redenaar*, over het beginsel van diens wijsbegeerte en over het verschil tussen de Griekse filosofenscholen van Academici en Sceptici toch nog niets van den lateren Thorbecke ontdekken kan. Evenmin trouwens als in zijn historisch-critische dissertatie over den Romeinsen veldheer, geschiedschrijver en redenaar C. Asinius Pollio, waarmee hij Juni '20 de „summos honores” in de literaire faculteit verwierf. Het is een proefschrift, zoals er zo veel zijn en worden geleverd.

Anders wordt dit in en door zijn Duitse tijd. In Juli '20 toch ontving Thorbecke op voorspraak van professor Johan Melchior Kemper, en op voordracht van minister Falck, beiden mannen van 1813, een beurs van f 1200.—, voor een studiereis naar Duitsland. Het volgend jaar nog een, ditmaal van f 1800.—. Daar heeft hij, geholpen nog door een